

VLADO GOTOVAC VERSEI

MINDEN VILÁGBÓL SZÜLETIK

I.

V á r o s

Senkit többé nem mentenek meg a legszebb gyermekek sem
Ki világrajött mentse a fejét
Az anyák mind borúsabban cipelik hasukat az esernyők alatt
A város benépesül de öröm nélkül
Az emberek faarccal elmennek a balesetek színhelye mellett
A szerencsétlenül jártak fölé csak kíváncsiak és ápolók hajolnak
Az idő nagyobb becsben van mint a halottak
Az élőkkel még lehet üzletet kötni
A versírás parlagi idill
A művészet hasznosabb a sorsnál
A betegek sokba kerülnek mindenki türelmetlen velük
A figyelmesség túl nagy fényűzés
A rokkantak sem feledkezhetnek meg az idő múlásáról
A szórakozás is verejtéket és erőt követel
Városban élni nem dicsőség gépkocsi nélkül
Az emberek közt csak technikai előnyök vannak

II.

M e g ú j u l á s

Az erősek kiteszik magukat az égnek s a szegénységnek
Magukkal viszik gyermekeiket és elbújnak velük
Énekelnek nekik s fölkészítik őket a szenvedésre
Gyermekeik öröme a kitartásnál kezdődik
Az apák előre örülnek mi mindent visel majd el a gyermekük
Mert a világnak szüksége van az ő nehéz sorsukra
Hogy új erőt nyerhessen a testvériség a szerelem az ének

Beszélni kell a napról holdról és csillagokról
 Ők tartják nyitva fölöttünk az áldásos eget
 Nyugodtan elnézve a többiek sürgését
 Nélkülük meg kellene feledkezni a földről
 Míg ők kibírják az ember is kibírja

VERS VESZÉLYES DOLGOKÉRT

Nincs mentség
 Valóban nincs mentség
 Gondoltam látván mindezeket a dolgokat
 Mert az idő bősége kiüríti az ember teremtményeit
 S most értelmetlenek mint a bábok
 Mint az ágyról lecsüngő lábak reggelente
 Aki használja őket másra gondol
 Valóban nincs mentség gondoltam
 Amíg mindezt fölcserélhetjük elhajíthatjuk visszavehetjük
 Anélkül hogy a legcsekélyebb esemény volna

A tárgyak mindinkább közös használatra valók
 És nem vesznek részt magányunkban
 Úgy vannak nálunk mint akárhol
 A szobánk annyi mint egy pohár desztillált víz

Nincs mentség gondoltam minden időközben
 Túl egyszerű minden ami menteni próbál
 Ezért én több jó és több rossz napot keresek
 Hogy napjaim múlásával nőjenek a veszélyek
 Hogy ne lehessen pótolni semmit ami az enyém volt az időt se
 Életemet saját tettei vessék alá próbának
 Olyan szobákban lakjam ahol minden percben meg lehet halni
 Élet serkenjen dolgaim sivatagában
 Melyről az idő lerágta a gyöngeséget
 S az emlékek új helyet foglalnak el fájdalomunk és szerelmünk mellett
 Talán mint mágikus maszkok vagy egy más idő műemlékei
 Melyekből ugyanaz a sors mered ránk minden végétével
 S az én szemem is egy bronz álarcból néz
 Farkasszemet a világgal mely változik de nem múlik
 És a meglódult élet egymáshoz sodor bennünket

SOHASEM GONDOLTAM

Sohasem gondoltam megválni az angyaltól
 Az angyaltól aki semmit sem tehet értem
 Az angyaltól aki semmit sem tehet ellenem
 Az angyaltól kinek lebegése tartósan kitölti térségeimet
 Az angyaltól ki nem ment meg se fájdalomtól se boldogságtól
 Az angyaltól aki csupán igazol
 Sosem hagyom abba a harcot ezzel a fölényes szellemmel
 Akár még egy életre juthat belőle
 Ha meghalok segítsen ez rajta ha nem késő

POMPEJI ÓR RAPORTJA

Az utcákon le-fől hullámozott a tavasz
 Mozdulatok százait gyűjtötte egybe a tereken
 Segítve a leányoknak az átalakulásban
 Hogy mindegyik elfoglalja a teret ahol majd lebegni fog
 Az órák könnyelműen különböztek az idő jelzésében
 Mintha őket is magával ragadta volna ez a derús játék
 Minden mérték gondatlanságtól sugárzott
 Az én fegyverem is csillogott mint a szerelem bájos kelléke
 Lépésem táncmozdulatnak is beillett
 A város elnyújtózott mint egy császári lakoma részvevője
 A délután olyan volt mint két fogás közt elégedett szusszantás
 Hogy meddig tarthatott volna így ez a nap nem tudom
 De a legelső gondolat megbillentette volna
 Hogy az egyensúlyt helyreállító kis megerőltetés mindent visszahozzon
 A megfeszülő test a figyelő arc újrakezdi az életet
 De abban már több az emberi vonás
 kevés kell a szívnek hogy elveszítse a világot
 És kínban hozzálásson újat teremteni
 Csak egy gondolatot kell fölkapnia

Aznap a világ elszakadt az embertől
 A város hirtelen kijózanodott szendergésből halálba zuhanva
 Én pedig átléptem a csöndbe ahol többé nincs múlás
 Némán mint minden ami a szabadságát nem veszítheti el
 És ma sem azért szólok mert elhagytam hosszú életem
 Hanem mert ebben a percben szerepeink úgy megközelítették egymást
 Hogy áthallik a por bizalmas suttagása

Amilyen lassú az idő úgy hullanak a szavaim is
 Mert íme le-fől hullámozik a tavasz
 És annyi kedves lény suhan el a térben amiben hinnünk kéne
 Ugyanazzal a tisztelettel a súly iránt mely emberéletet indít
 Míg a város hullámozik ünnepség és romlás közt
 Bennem megmarad az ami bennetek is megmaradhat
 Ugyanennyi bátorság mellett

Gyöngéd szarkofág s lány vonal őrzi a szerelmet
 Minden időben megmenekülnek a dolgok
 Ha belépnek a fölöslegesség csöndjébe
 Körös-körül sokan osonnak mintegy zsákmányra lesve
 És visszatérnek íme hogy jön létre ez a közelség
 Amely által én belső tükörré válok s ti velem együtt nézitek
 Hogy roppan össze városra város mert a halál mindig nehéz
 Átengedem nektek ezt a látványt de tudjátok meg nem minden éled újjá
 Nem tartozik az élethez ki az én arcommal nézi az életet
 És mi nem menthetjük meg a várost se a világot
 Mi csak kettős zsákmány vagyunk melyet csillagok s utódok kerülgetnek
 Mindegyik a maga útján

Engem köszöntöttek s én benneteket köszöntlek
 Ugyanaz előtt az esemény előtt
 Mert szinte mindegy hogy a világ vagy az ember szakadt-e el a várostól
 Ne búsuljatok mert azok akik tovább mennek
 S itt hagynak benneteket ebben a halk porban
 Visszatérnek majd és köszöntenek ugyanezekkel a szavakkal
 Mindegy hogy meddig tart az út

MAGÁRA MARADT ORFEUSZ

Úgy látszik csakugyan hallom a felhőket
 Egyre jobban szolgál a hallásom
 Minden dologból hangok ütődnek hozzám
 Nem vonulhatok vissza többé a csöndbe
 A szúnyog jajszavát is ki tudnám fejezni
 Vagy a foglyul ejtett légy fájdalmát
 Mindinkább kivesz fülemből az ember
 Szavai neszekké válnak
 Minden más hanggal egyenlőkké
 Talán valami húrtales hegedű
 Visszhangzik halkán a mennybolton
 És a csillagok kéjben remegnek
 És elhalnak és kialusznak lehullnak
 Míg a kék mélyből új hang-özön tolul föl
 Mintha egy dob szólítna teremtésre
 A felhők gondtalanul visszafelelnek
 Csak a gyerekek énekelnek velük
 Hallani vélem a szavak eltűnnek
 Mert mind kevesebb bennük ez az ének
 Egyre jobban szolgál a hallásom

lehetnek a holtak közé

ARS POETICA

I.

Míg én szenvedek, egy film, csupa ismerős arccal,
 Egy stúdió, tele a hangjukat sokszorozó magnetofonokkal
 Harsogja a kérdést: mit vétettem — hogy arcom alatt ég a párna?
 Ez pótolja az emlékezőtehetség frissességét a sivatagban,
 Miközben a legfőbb kérdésem — mivel is foglalkozhat még a képzelet? —
 Fölkutat mindent egy elhanyagolt, sosem tárgyalt esetért,
 Mert ez az egyetlen hely, ahol a melankólia megfér,
 Mert ez az egyetlen hely, amit gépek nem regisztrálnak,
 Mert ez az egyetlen hely, ahol a pontosság eltörpül a lehetőségek mellett
 S ahol álommal és játékkal kombinálhatom;
 Mert már csak a meglepetés ad erős életet.

II.

Jóság és szépség találkozik a költészetben, mert ez az, ami
 a legjobban látható
 másoknak.
 Ez a legfontosabb beszélgetés az emberek közt, és csak a költő,
 aki állhatatosan föl-fölküjtja,
 Mert neki ez nem feladat, hisz a beszélgetés a lény,
 Egyedül ő felel a kudarcért.
 De ez nem hálátlanság
 ahogy egyesek gondolják, akik erről írnak,
 hisz ez még inkább megalázná a költőt.

III.

Megpróbálok úgy tekinteni a verset, mint szükségszerű formát,
 Melyben megmutatkoznak a törvények, amiknek alá kell magamat vetnem,
 De úgy látom, olyasmi ez, mint amikor a halnak egy egész tenger megnyílik.
 S bár nyoma sincs itt a finom kesztyűk eleganciájának,
 Mert szerintem ez mesterkélttség volna,
 Szeretem, ha valami elmerül igazi elemében.

IV.

Ha fűt a buzgalom, némi megvetéssel elegyítve,
 Hogy versünk pontosan és világosan kifejezze a lelket,
 Pontosságon csak azokat a szavakat, azokat a formákat értsük,
 Amelyek nyíltak, mint ahogy az éj kinyílik a csillagoknak;
 Világosságon csak azokat a szavakat, azt a módot értsük,
 Amelynek terében elfér a saját erőnk, szellemünk által
 Teremtett és igazolt élet.
 Mert, végül is, ha patkányt teszünk vázába, oly nagy az undorunk,
 A váza azért nekünk is virág helyéül szolgál.
 Vannak erősebb képek is, melyekkel harcunk vívhatjuk,
 De mi már elítéltük a mértéktelenséget
 A szirmai számát folyton megújító virágot tekintve,
 Milyen teljes; minden álomnak helyet tud adni.
 Az undort pedig tartalékoljuk arra, ami sohasem változtatja meg a világot,
 Mert az már nem lehet vers, hanem kihívás.
 Ha fűt a buzgalom, hogy korunknak is teremtsünk költőt,
 Keressük meg előbb a veszélyeket.
 Ez az erő, amely mögött eltűnhetünk —
 Amely egyedül elég erős a versnek.

NEM LEHET MEGVÁLTOZTATNI

Voltál és ezen többé nem lehet változtatni. Soha.
 Az okok mik meghatároznak s a tér amit elfoglalsz pótolhatatlan:
 Senki sem hányhatja el az énjét.
 A veszteség magánügy akár a tévedés.
 Nem térsz vissza de tárgyaid rendje változatlan:
 Mert ami titokká válik amit már gyermekeid sem tudnak
 Nem kevesebb akármilyen dicsőségnél. Semmi sem jelentéktelen.
 Az ifjúságnak szerelme van; az öregségnek bölcsessége; a halott főlöseges
 [tárgy.
 Semmi kilátásod arra hogy visszatérj s bármit is kijavíts
 De az akit senki sem cserélhet föl soha
 Nem hányódhat el bármekkora is a világ.

Ács Károly fordításai